

ZAKRES WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI ORAZ WYKAZ LITERATURY DLA UCZNIÓW DOTYCHCZASOWEGO GIMNAZJUM

Na wszystkich stopniach konkursu sprawdzane będzie opanowanie wiadomości i umiejętności określonych w wymaganiach ogólnych i szczegółowych podstawy programowej kształcenia ogólnego dla gimnazjum z przedmiotu biologia.

Zagadnienia poszerzające treści podstawy programowej zostały zapisane w treściach kształcenia kolejnych stopni konkursu kursywą i są omówione w zalecanej literaturze. Na wszystkich stopniach konkursu obowiązuje znajomość metodyki przeprowadzania doświadczeń i obserwacji.

Stopień szkolny

I. Obszary umiejętności

Uczeń:

- opisuje, porządkuje i rozpoznaje organizmy,
- wyjaśnia zjawiska i procesy biologiczne zachodzące w wybranych organizmach i w środowisku,
- przedstawia i wyjaśnia zależności między organizmem a środowiskiem,
- określa problem badawczy, formułuje hipotezy, planuje i przeprowadza oraz dokumentuje obserwacje i proste doświadczenia biologiczne,
- określa warunki doświadczenia, rozróżnia próbę kontrolną i badawczą, formułuje wnioski,
- wykorzystuje różnorodne źródła i metody pozyskiwania informacji,
- odczytuje, analizuje, interpretuje i przetwarza informacje tekstowe, graficzne i liczbowe,
- rozumie i interpretuje pojęcia biologiczne,
- zna podstawową terminologię biologiczną,
- interpretuje informacje i wyjaśnia zależności przyczynowo-skutkowe między faktami, formułuje wnioski,
- formułuje i przedstawia opinie związane z zagadnieniami biologicznymi.

II. Treści kształcenia

1. Pierwiastki i związki chemiczne budujące organizmy.
2. Pozyskiwanie i wykorzystanie energii na przykładzie procesu fotosyntezy, oddychania tlenowego i fermentacji.
3. Cechy odróżniające organizmy samożywne od cudzożywnych.
4. Budowa, funkcjonowanie i rozróżnianie komórek: roślinnej, zwierzęcej, bakteryjnej oraz grzybowej. *Budowa i rola struktur komórkowych.*
5. Wirusy jako bezkomórkowe formy materii.
6. *Tkanki zwierzęce i roślinne – budowa, lokalizacja w organizmie, przystosowanie w budowie do pełnionej funkcji, rozpoznawanie na rysunku, schemacie, zdjęciu lub na podstawie opisu.*
7. Systematyka – zasady klasyfikacji, przegląd różnorodności organizmów oraz ich znaczenie. *Rozpoznawanie, na podstawie charakterystycznych cech morfologicznych, rodzimych rodzajów roślin, na rysunku, schemacie, zdjęciu lub na podstawie opisu. Budowa i czynności życiowe bezkręgowców (parzydelkowce, płazińce, nicienie, pierścienice, stawonogi, mięczaki) i kręgowców (ryby, płazy, gady, ptaki, ssaki).*
8. Budowa i funkcjonowanie organizmu roślinnego na przykładzie rośliny okrytozalążkowej. *Porównanie roślin jednoliściennych i dwuliściennych. Cykl rozwojowy rośliny*

okrytozalążkowej. Budowa, funkcje i modyfikacje organów roślin okrytozalążkowych. Ruchy roślin.

III. Literatura

1. Aktualnie obowiązujące podręczniki szkolne do biologii dla gimnazjum (klasy I–III) dopuszczone do użytku szkolnego przez MEN
2. Rostański Krzysztof, Rostański Krzysztof Marek, *Drzewa i krzewy*, Wydawnictwo Kubajak, Krzeszowice 2003
3. Solomon Eldra P., Berg Linda R., Martin Diana W., *Biologia*, MULTICO Oficyna Wydawnicza, Warszawa 2016

Stopień rejonowy

I. Obszary umiejętności

Uczeń:

- opisuje, porządkuje i rozpoznaje organizmy,
- wyjaśnia zjawiska i procesy biologiczne zachodzące w wybranych organizmach i w środowisku,
- przedstawia i wyjaśnia zależności między organizmem a środowiskiem,
- określa problem badawczy, formułuje hipotezy, planuje i przeprowadza oraz dokumentuje obserwacje i proste doświadczenia biologiczne,
- określa warunki doświadczenia, rozróżnia próbę kontrolną i badawczą, formułuje wnioski,
- wykorzystuje różnorodne źródła i metody pozyskiwania informacji,
- odczytuje, analizuje, interpretuje i przetwarza informacje tekstowe, graficzne i liczbowe,
- rozumie i interpretuje pojęcia biologiczne,
- zna podstawową terminologię biologiczną,
- interpretuje informacje i wyjaśnia zależności przyczynowo-skutkowe między faktami, formułuje wnioski,
- formułuje i przedstawia opinie związane z zagadnieniami biologicznymi,
- analizuje związek między własnym postępowaniem a zachowaniem zdrowia oraz rozpoznaje sytuacje wymagające konsultacji lekarskiej,
- rozumie znaczenie krwiodawstwa i transplantacji narządów.

II. Treści kształcenia

1. Treści stopnia szkolnego.
2. Budowa i funkcjonowanie organizmu człowieka:
  - a) hierarchiczna budowa organizmu
  - b) budowa, rola i współdziałanie poszczególnych układów narządów: powłokowego, ruchu, pokarmowego, oddechowego, krążenia, odpornościowego, wydalniczego, nerwowego wraz z narządami zmysłów, hormonalnego, rozrodczego.
3. Higiena i czynniki wpływające na prawidłowe funkcjonowanie poszczególnych narządów i układów.
4. Stan zdrowia i choroby. *Choroby wirusowe, bakteryjne i pasożytnicze. Zaburzenia w funkcjonowaniu układu hormonalnego.*

III. Literatura

1. Aktualnie obowiązujące podręczniki szkolne do biologii dla gimnazjum (klasy I–III) dopuszczone do użytku szkolnego przez MEN
2. Rostański Krzysztof, Rostański Krzysztof Marek, *Drzewa i krzewy*, Wydawnictwo Kubajak, Krzeszowice 2003
3. Solomon Eldra P., Berg Linda R., Martin Diana W., *Biologia*, MULTICO Oficyna Wydawnicza, Warszawa 2016

Stopień wojewódzki

I. Obszary umiejętności

Uczeń:

- opisuje, porządkuje i rozpoznaje organizmy,
- wyjaśnia zjawiska i procesy biologiczne zachodzące w wybranych organizmach i w środowisku,
- przedstawia i wyjaśnia zależności między organizmem a środowiskiem,
- określa problem badawczy, formułuje hipotezy, planuje i przeprowadza oraz dokumentuje obserwacje i proste doświadczenia biologiczne,
- określa warunki doświadczenia, rozróżnia próbę kontrolną i badawczą, formułuje wnioski,
- wykorzystuje różnorodne źródła i metody pozyskiwania informacji,
- odczytuje, analizuje, interpretuje i przetwarza informacje tekstowe, graficzne i liczbowe,
- rozumie i interpretuje pojęcia biologiczne,
- zna podstawową terminologię biologiczną,
- interpretuje informacje i wyjaśnia zależności przyczynowo-skutkowe między faktami, formułuje wnioski,
- formułuje i przedstawia opinie związane z zagadnieniami biologicznymi,
- analizuje związek między własnym postępowaniem a zachowaniem zdrowia oraz rozpoznaje sytuacje wymagające konsultacji lekarskiej,
- rozumie znaczenie krwiodawstwa i transplantacji narządów,
- wskazuje ewolucyjne źródła różnorodności biologicznej,
- uzasadnia konieczność ochrony przyrody, prezentuje postawę szacunku wobec siebie i wszystkich istot żywych.

II. Treści kształcenia

1. Treści stopnia szkolnego i rejonowego.
2. Ekologia. *Oddziaływania wewnątrzgatunkowe i międzygatunkowe. Cechy populacji. Obieg azotu w przyrodzie.*
3. Genetyka. *Cykl komórkowy. Przebieg, znaczenie mitozy i mejozy oraz rozpoznawanie etapów podziału na schemacie. Mutacje genowe i ich skutki. Mutacje chromosomowe i ich skutki. Choroby genetyczne człowieka i ich diagnozowanie.*
4. Ewolucja życia na Ziemi. *Źródła wiedzy o ewolucji.*
5. Globalne i lokalne problemy środowiska.
6. *Ochrona przyrody w Polsce i na świecie. Polskie parki narodowe i ich charakterystyczne cechy, w szczególności symbole parków, położenie geograficzne, endemity, gatunki chronione.*

III. Literatura.

1. Aktualnie obowiązujące podręczniki szkolne do biologii dla gimnazjum (klasy I–III) dopuszczone do użytku szkolnego przez MEN
2. *Polska. Parki narodowe.* Praca zbiorowa. Wydawnictwo Sport i Turystyka – MUZA SA, Warszawa 2012
3. Rostański Krzysztof, Rostański Krzysztof Marek, *Drzewa i krzewy*, Wydawnictwo Kubajak, Krzeszowice 2003
4. Solomon Eldra P., Berg Linda R., Martin Diana W., *Biologia*, MULTICO Oficyna Wydawnicza, Warszawa 2016

KLAUZULA INFORMACYJNA
DLA UCZESTNIKÓW WOJEWÓDZKIEGO KONKURSU PRZEDMIOTOWEGO

Zgodnie z art. 13 ust. 1 i ust. 2 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych z dnia 27 kwietnia 2016 r. (RODO) administratorem danych osobowych uczestników Wojewódzkich Konkursów Przedmiotowych (WKP), jest Śląski Kurator Oświaty ul. Powstańców 41 a, 40-024 Katowice; e-mail: kancelaria@kuratorium.katowice.pl, skrytka ePUAP: /y77uu54yfi/skrytka. Inspektorem ochrony danych administratora jest Pani A. Andruszkiewicz kontakt: e-mail: iod@kuratorium.katowice.pl , tel. 032-606-30-37

1. Podane dane osobowe przetwarzane będą w celu przeprowadzenia Wojewódzkich Konkursów Przedmiotowych zgodnie z art. 6 ust 1 pkt. c RODO tj. przetwarzanie jest niezbędne do wypełnienia obowiązku prawnego ciążącego na administratorze;
2. Dane osobowe uczestnika WKP będą przechowywane przez okres niezbędny do realizacji wskazanych powyżej celu przetwarzania, w tym również obowiązku archiwizacyjnego wynikającego z przepisów prawa;
3. Uczestnik ma prawo dostępu do treści swoich danych oraz prawo ich sprostowania, usunięcia, ograniczenia przetwarzania, prawo do przenoszenia danych, prawo wniesienia sprzeciwu, prawo do cofnięcia zgody w dowolnym momencie bez wpływu na zgodność z prawem przetwarzania, którego dokonano na podstawie zgody przed jej cofnięciem;
4. Uczestnik ma prawo wniesienia skargi do PUODO, gdy uzna, iż przetwarzanie danych osobowych narusza przepisy ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych RODO;
5. Podanie danych osobowych wynika z § 5 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 stycznia 2002 roku w sprawie organizacji oraz sposobu przeprowadzania konkursów, turniejów i olimpiad (Dz. U. z 2002r nr 13 poz. 125 ze zm.). Konsekwencją niepodania danych osobowych będzie brak możliwości wydania zaświadczenia laureatom/finalistom WKP.

.....
.....
imię/imiona i nazwisko uczestnika WKP

.....
ucznia/uczennicy klasy

*imiona i nazwiska rodziców
(prawnych opiekunów)*

.....
pełna nazwa i adres szkoły

.....
data i miejsce urodzenia

**WYRAŻENIE ZGODY NA PRZETWARZANIE DANYCH OSOBOWYCH
UCZESTNIKA WOJEWÓDZKIEGO KONKURSU PRZEDMIOTOWEGO**

Wyrażam zgodę na przetwarzanie danych osobowych mojego syna/mojej córki* .....
(imię/imiona i nazwisko dziecka)

do celów konkursowych w związku z organizacją Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego
Z.....
(nazwa konkursu)

Śląskiego Kuratora Oświaty dla uczniów dotychczasowych gimnazjów w roku szkolnym 2018/2019.
Zakres zgody na publikację wyników i wizerunku obejmuje: prezentację wyników wielokrotnych laureatów oraz wręczenie zaświadczeń podczas gali laureatów i publikację z niej zdjęć.

.....
miejsowość, data

.....
(czytelny podpis wyrażającego zgodę)

**Regionalny Ośrodek
Doskonalenia Nauczycieli
„WOM” w Częstochowie**

**Protokół
eliminacji szkolnych Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego
z Biologii
dla uczniów dotychczasowych gimnazjów woj. śląskiego
w roku szkolnym 2018/2019**

Aktualna nazwa szkoły.....

Nazwa dotychczasowego gimnazjum.....

Adres i telefon .....

Adres e-mail .....

Gmina/Powiat .....

Wydział Nadzoru Edukacji/Delegatura Kuratorium Oświaty w .....
/wybrać właściwy podmiot nadzorujący szkołę/.

Szkolna Komisja Konkursowa w składzie:

Lp.	imię i nazwisko nauczyciela	funkcja	miejsce pracy wpisać ,w przypadku nauczyciela zatrudnionego w innej szkole	podpis
1		Przewodniczący		
2		Członek		
3		Członek		

stwierdza, że

1. pobrany zestaw konkursowy został zabezpieczony zgodnie z zasadami określonymi w § 18 Regulaminu Konkursu.,
2. eliminacje szkolne Konkursu zostały przeprowadzone zgodnie z Regulaminem zatwierdzonym przez Śląskiego Kuratora Oświaty.

Liczba uczniów biorących udział w konkursie .....

Liczba uczniów, którzy osiągnęli 85 % i więcej punktów .....

Informacje o uczniach z innych szkół biorących udział w konkursie (imię i nazwisko, nazwa szkoły)

.....
.....
.....
.....

Dodatkowe informacje o przebiegu Konkursu .....

.....
.....

.....
miejsceowość, data

.....
podpis Przewodniczącego Szkolnej Komisji Konkursowej

**Wykaz uczniów,
którzy osiągnęli 85 % i więcej punktów na stopniu szkolnym
Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego
z Biologii
dla uczniów dotychczasowych gimnazjów woj. śląskiego
w roku szkolnym 2018/2019**

Lp.	imię i nazwisko ucznia (wg malejącej liczby uzyskanych punktów)	data urodzenia ucznia	miejsce urodzenia ucznia	Klasa	liczba uzyskanych punktów	Nazwa szkoły w przypadku ucznia z innej szkoły

.....
data

.....
pieczęć szkoły

.....
podpis Dyrektora szkoły

**Regionalny Ośrodek
Doskonalenia Nauczycieli
„WOM” w Częstochowie
ul. Jana Pawła II 126/130**

/adres/

**Protokół
eliminacji rejonowych Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego
z Biologii
dla uczniów dotychczasowych gimnazjów woj. śląskiego
w roku szkolnym 2018/2019**

Wojewódzka Komisja Konkursowa

Lp.	imię i nazwisko członka Komisji Wojewódzkiej Konkursu	funkcja	podpis
1		Koordynator etapu rejonowego	
2		Członek	

stwierdza, że stopień rejonowy Konkursu zostały przeprowadzony zgodnie z Regulaminem zatwierdzonym przez Śląskiego Kuratora Oświaty.

Liczba uczniów, którzy przystąpili do eliminacji rejonowych .....

Liczba uczniów uprawnionych do dostosowania warunków przebiegu Konkursu do indywidualnych potrzeb psychofizycznych ucznia, zgodnie z § 12 Regulaminu Konkursu:....

Liczba uczniów, którzy skorzystali z dostosowania warunków, o których mowa w § 12 Regulaminu Konkursu: .....

Liczba uczniów zakwalifikowanych do etapu wojewódzkiego: .....

Załącznik: Wykaz uczestników eliminacji rejonowych*

*Listę uczestników stopnia rejonowego należy wygenerować z platformy internetowej Konkursy Przedmiotowe i opracować w tabeli sporządzonej w arkuszu kalkulacyjnym.

.....
miejsowość, data

.....
podpis Przewodniczącego Komisji Konkursowej

Wykaz uczestników
stopnia rejonowego Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego
z Biologii
dla uczniów dotychczasowych gimnazjów woj. śląskiego
w roku szkolnym 2018/2019
zakwalifikowanych do stopnia wojewódzkiego*
(posortować według punktacji, począwszy od najwyższej liczby punktów)

*Listę uczestników zakwalifikowanych do III stopnia konkursu należy wygenerować z platformy internetowej Konkursy przedmiotowe i opracować w tabeli sporządzonej w arkuszu kalkulacyjnym.

.....
miejsowość, data

.....
podpis Przewodniczącego Komisji Konkursowej

**Kuratorium Oświaty
w Katowicach**

**ul. Powstańców 41 A
40-024 Katowice**

**Protokół
stopnia wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego
z Biologii
dla uczniów dotychczasowych gimnazjów woj. śląskiego
w roku szkolnym 2018/2019**

Wojewódzka Komisja Konkursowa w składzie:

Przewodniczący .....

Członkowie

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....
8. ....
9. ....
10. ....
11. ....

stwierdza, że stopień wojewódzki Konkursu Przedmiotowego z Biologii dla uczniów dotychczasowych gimnazjów woj. śląskiego w roku szkolnym 2018/2019 został przeprowadzony zgodnie z Regulaminem zatwierdzonym przez Śląskiego Kuratora Oświaty.

Liczba uczestników stopnia wojewódzkiego .....

Obserwator .....

imię, nazwisko	..... nazwa instytucji	..... podpis
----------------	---------------------------	-----------------

Załącznik: Wykaz uczestników stopnia wojewódzkiego *

Listę uczestników stopnia wojewódzkiego należy wygenerować z platformy internetowej Konkursy Przedmiotowe i opracować w tabeli sporządzonej w arkuszu kalkulacyjnym.

.....
miejsowość, data

.....
podpis Przewodniczącego
Wojewódzkiej Komisji Konkursowej

**Kuratorium Oświaty
w Katowicach**

**ul. Powstańców 41 A
40-024 Katowice**

**Lista laureatów
Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego
z Biologii
dla uczniów dotychczasowych gimnazjów woj. śląskiego
w roku szkolnym 2018/2019**

Wojewódzka Komisja Konkursowa w składzie:

Przewodniczący .....

Członkowie

- 1. ....**
- 2. ....**
- 3. ....**
- 4. ....**
- 5. ....**
- 6. ....**
- 7. ....**
- 8. ....**
- 9. ....**
- 10. ....**
- 11. ....**

przedkłada listę laureatów Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego z Biologii dla uczniów dotychczasowych gimnazjów woj. śląskiego w roku szkolnym 2018/2019, która stanowi załącznik do protokołu.*

Ogólna liczba laureatów wynosi .....

*Listę laureatów należy wygenerować z platformy internetowej Konkursy Przedmiotowe i opracować w tabeli sporządzonej w arkuszu kalkulacyjnym.

.....
miejsowość, data

.....
*podpis Przewodniczącego
Wojewódzkiej Komisji Konkursowej*

**Kuratorium Oświaty
w Katowicach**

**ul. Powstańców 41 A
40-024 Katowice**

**Lista finalistów
Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego
z Biologii
dla uczniów dotychczasowych gimnazjów woj. śląskiego
w roku szkolnym 2018/2019**

Wojewódzka Komisja Konkursowa w składzie:

Przewodniczący .....

- Członkowie**
- 1. ....**
  - 2. ....**
  - 3. ....**
  - 4. ....**
  - 5. ....**
  - 6. ....**
  - 7. ....**
  - 8. ....**
  - 9. ....**
  - 10. ....**
  - 11. ....**

przedkłada listę finalistów Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego z Biologii dla uczniów dotychczasowych gimnazjów woj. śląskiego w roku szkolnym 2018/2019, która stanowi załącznik do protokołu.*

Ogólna liczba finalistów wynosi .....

*Listę finalistów należy wygenerować z platformy internetowej Konkursy Przedmiotowe i opracować w tabeli sporządzonej w arkuszu kalkulacyjnym.

.....
miejsowość, data

.....
*podpis Przewodniczącego
Wojewódzkiej Komisji Konkursowej*

KARTA UCZESTNIKA KONKURSU PRZEDMIOTOWEGO¹

1. Nazwisko ucznia		
2. Imię/ imiona ucznia		
3. Imiona i nazwiska rodziców/prawnych opiekunów	Matka/prawny opiekun	
	Ojciec/prawny opiekun	
4. Pełna nazwa szkoły		
5. Klasa		
6. Adres szkoły		
7. Powiat		
8. Gmina		
9. Nr tel. szkoły, e-mail szkoły		
10. Wydział/Delegatura Kuratorium Oświaty, na terenie której znajduje się szkoła		
11. Imię i nazwisko, stopień naukowy ² osoby przygotowującej ucznia do Konkursu		
12. Numer kodowy wypełnia członek Komisji Konkursowej w dniu Konkursu		

.....
miejsowość, data

.....
podpis i pieczętka Dyrektora Szkoły

Każdy uczestnik II i III etapu powinien posiadać kartę do kodowania opracowaną komputerowo. Dyrektor szkoły odpowiada za przygotowanie karty zgodnie z załączonym wzorem.

¹WZÓR – PROSZĘ WYPEŁNIĆ KOMPUTEROWO

²wpisać tylko w przypadku posiadania stopnia naukowego doktora lub wyższego